

Þriðjudaginn 15. mars 1977.

Nr. 142/1975. **Flugmálastjórn á Keflavíkurflugvelli
f. h. ríkissjóðs**

(Vilhjálmur Þórhallsson hrl.)

gegn

Njarðvíkurhreppi

(Páll S. Pálsson hrl.).

Fasteignaskattur. Synjað um uppboð. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús P. Torfason, Benedikt Sigurjónsson, Björn Sveinbjörnsson, Logi Einarsson og Þór Vilhjálmsson.

Þorgeir Þorsteinsson, lögreglustjóri á Keflavíkurflugvelli, kvað upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi áfrýjaði máli þessu með áfrýjunarstefnu 8. október 1975, að fengnu áfrýjunarleyfi 25. september s. á. Hann krefst þess aðallega, að hinum áfrýjaða úrskurði verði hrundið og synjað verði um framgang uppboðsins. Til vara er þess krafist, að uppboðskrafan verði lækkuð í 276.279 krónur. Til þrautavara er þess krafist, að krafan verði lækkuð í 618.280 krónur. Þá er krafist málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Nokkur ný gögn hafa verið lögð fyrir Hæstarétt.

Í máli þessu krefur áfrýjandi um fasteignaskatt, sem á var lagður 1974. Gjaldheimtan byggist á II. kafla laga nr. 8/1972. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. laganna skyldi leggja ágreiningsefnið fyrir yfirfasteignamatsefnd til úrskurðar, áður en það var lagt fyrir dómstóla. Ákvæði 10. og 11. gr. reglugerðar nr. 320/1972 eða lög nr. 94/1976 haggja þessu ekki. Þegar af þessari ástæðu ber að fella hinn áfrýjaða úrskurð úr gildi og synja um framgang hins umbeðna uppboðs.

Eftir þessum úrslitum er rétt, að stefndi greiði áfrýjanda 180.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur, og er sýnjað um framgang hins umbeðna uppboðs.

Stefndi, Njarðvíkurhreppur, greiði áfrýjanda, flugmálastjórn á Keflavíkurflugvelli f. h. ríkissjóðs, 180.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

S é r a t k v æ ð i**Magnúsar Þ. Torfasonar hæstaréttardómara.**

Með dómum Hæstaréttar 26. september 1975 (Hrd. 1975, bls. 683) og 31. mars 1976 (Hrd. 1976, bls. 232) var dæmt, að lögskýra bæri 3. mgr. 4. gr. laga nr. 8/1972 þannig, að ágreiningur um gjaldskyldu eða gjaldstofn fasteignaskatts samkvæmt II. kafla nefndra laga yrði ekki borinn undir dómstóla, nema yfirfasteignamatsnefnd hefði áður lagt úrskurð á ágreiningsefnið. Samkvæmt þessu fellst ég á ákvæði meiri hluta dómenda.

Úrskurður uppboðsréttar Keflavíkurflugvallar 7. júlí 1975.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar að loknum munnlegum málf lutningi hinn 19. júní sl., er risið vegna mótmæla flugmálastjórnar íslenska ríkisins á Keflavíkurflugvelli við kröfu Njarðvíkurhrepps um, að uppboð fari fram á flugstöðvarbyggingunni á Keflavíkurflugvelli til lúkningar eftirstöðvum álagðra fasteignagjalda fyrir árið 1974 auk dráttarvaxta og uppboðskostnaðar.

Málavextir eru þeir, að Njarðvíkurhreppur lagði fasteignaskatt á flugstöðvarbygginguna á Keflavíkurflugvelli fyrir árið 1974, að upphæð kr. 1.377.420, og krafði flugmálastjórn um þá greiðslu um vorið 1974 með gjaldseðli.

Hinn 6. ágúst 1974 ritaði flugmálastjórn Njarðvíkurhreppi bréf (fskj. nr. 2 með dskj. nr. 1) og færðist þá undan greiðslu hins álagða fasteignaskatts, nema að því leyti sem skatturinn næmi hærri upphæð en útlagður kostnaður flugmálastjórnar vegna greiðslna til varnarliðsins fyrir vatns-, holræsa- og sorphreinsunargjald og að sá útlagður kostnaður kæmi þar með til skuldajafnaðar við fasteignaskattsálagninguna.

Með bréfi, dags. 10. september 1974 (fskj. nr. 3 með dskj. nr. 1), tilkynnti Njarðvíkurhreppur flugmálastjórn, að á fundi hreppsnefndar hinn 29. ágúst hefði málaleitan flugmálastjórnar verið synjað og jafnframt verið samþykkt að innheimta fasteignaskattinn að fullu.

Hinn 14. nóvember 1974 ritaði lögmaður Njarðvíkurhrepps flugmálastjórn bréf (fskj. nr. 4 með dskj. nr. 1) og krafðist greiðslu fasteignaskattsins innan 30 daga frá dagsetningu bréfsins, en ella yrði beðið um uppboð á flugstöðvarbyggingunni til fullnustu kröfunni.

Með bréfi lögmanns Njarðvíkurhrepps, dags. 19. desember 1974, til lögreglustjórans á Keflavíkurflugvelli var síðan beðið um sölu flugstöðvarbyggingarinnar á nauðungaruppboði til lúkningar fyrrgreindum kröfum.

Mál þetta kom síðan fyrir í uppboðsrétti Keflavíkurflugvallar hinn 29. janúar sl., þar sem lögmaður flugmálastjórnar mótmælti uppboðsbeiðninni og krafðist úrskurðar um réttmæti hennar.

Að lokinni gagnaöflun fór munnlegur flutningur fram hinn 3. apríl sl., og endurflutningur hinn 19. júní sl. vegna dráttar á uppkvaðningu úrskurðar, er stafaði af sérstökum starfsönnum dómarans, er eigi þoldu bið.

Lögmaður uppboðsbeiðanda hefur gert þær kröfur, að gerðin nái fram að ganga til fullnustu eftirstöðvum skuldarinnar, kr. 1.077.420 auk $1\frac{1}{2}\%$ dráttarvaxta á mánuði af kr. 688.397 frá 15. janúar 1974 til 15. maí 1974, en af kr. 1.377.420 frá þeim degi til 8. ágúst 1974, er flugmálastjórn greiddi kr. 300.000 upp í fasteignaskattsálagningu ársins, og af kr. 1.077.000 frá þeim degi til greiðsludags.

Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi uppboðspola skv. taxta LMFÍ.

Lögmaður uppboðspola hefur krafist þess, að gerðin nái ekki fram að ganga og að uppboðsbeiðanda verði gert að greiða málskostnað að skaðlausu.

Af hálfu uppboðspola hafa ýmsar málsástæður verið tilgreindar, bæði að því er varðar form- og efnishlið, fyrir því, að gerðin nái ekki fram að ganga.

Að því er formhlið málsins varðar, telur hann, að eigi hafi verið fullnægt skilyrðum laga um sölu lögveða nr. 49 frá 1951 varðandi birtingar- og tilkynningarskyldu.

Efnisástæður gegn framgangi uppboðsins telur hann þessar helstar:

Í fyrsta lagi, að uppboðsandlagið sé í eigu Bandaríkja Ameríku og því undanþegið skatti skv. varnarsamningi Íslands og Bandaríkjanna, lög 110 frá 1951. Í þessu tilfelli sé þá einnig um aðildarskort að ræða hjá umbjóðanda hans, þar eð fasteignaskatt beri að leggja á eiganda eignar, sem sé bandaríska ríkið, eins og áður greinir.

Í öðru lagi, að uppboðsandlagið sé staðsett í sérstöku lögsagnarumdæmi, sem falli ekki undir staðarleg valdmörk uppboðsbeiðanda, og í því sambandi kom enn fremur til álita endurgjalds-sjónarmið, þ. e. að móti réttindum komi skyldur, sem uppboðsbeiðandi sé í þessu tilfelli algerlega laus við.

Í þriðja lagi verði flugstöðvarbyggingin ekki talin sérstök fasteign, þar eð hún hafi engin sérstök lóðarréttindi, sé aðeins óafmarkaður hluti af stærri heild, þ. e. öllu athafnasvæði flugvallarins.

Formhlið.

Lögmaður uppboðsbeiðanda hefur lagt fram ljósrit af auglýsingaprogrami frá Samtökum sveitarfélaga í Reykjaneskjörðæmi (SASÍR) til birtingar í útvarpi og dagblöðum fyrir árið 1975, þar sem birtar eru áskoranir til gjaldenda um að greiða álögð gjöld til sveitarfélaga og þar með að innheimtuaðgerðir verði hafnar í samræmi við lög nr. 49/1951 um sölu lögveða án undangengins lögtaks eftir 15. febrúar hjá þeim, sem ekki hafi greitt fyrri hluta gjaldanna. Hefur lögmaðurinn staðhæft, að samsvarandi auglýsingaprógram hafi verið viðhaft árið 1974, en ekki lagt fram skjalfest gögn því til staðfestingar.

Þá hefur hann lagt fram ljósrit af auglýsingu frá sveitarstjóra Njarðvíkurhrepps í 28. tbl. Suðurnesjatiðinda 1974, þar sem skorað er á þá, sem eiga vangreidd gjöld til Njarðvíkurhrepps, að gera skil þegar, vilji þeir komast hjá innheimtuaðgerðum, þar eð lögtök hefjist í vikunni á eftir.

Enda þótt auglýsing þessi feli fyrst og fremst í sér lögtaks-hótun skv. auglýsingu í 27. tbl. sama blaðs um, að lögtök hafi verið úrskurðuð, verður að telja, að hér sé einnig um almenna áskorun að ræða til gjaldenda hreppsins um greiðslur hvers konar gjaldfallinna gjalda.

Í áðurgreindum lögum nr. 49/1951 um sölu lögveða án undangengins lögtaks, 1. gr., segir svo um birtingarskilyrði undanfarandi nauðungaruppboði, að birta skuli áður með mánaðarfyrirvara almenna áskorun um greiðslu gjaldanna í dagblaði eða á

annan venjulegan hátt og tilkynna skrásettum eiganda lögveðsins með ábyrgðarbréfi, sem borið sé út, að óskað verði uppboðs á veðinu, verði skuldin eigi greidd innan 30 daga frá dagsetningu tilkynningarinnar.

Eins og áður greinir, hefur lögmaður uppboðsbeiðanda lagt fram tvö bréf, annað frá umbjóðanda sínum, dags. 10. september 1974 (fskj. nr. 3 með dskj. nr. 1), og hitt innheimtubréf hans sjálfs, dags. 14. nóvember 1974 (fskj. nr. 4 með dskj. nr. 1), sem eigi hefur verið mótmælt, að borist hafi í hendur viðtakanda, þ. e. uppboðspola, svo og fyrrgreint bréf uppboðspola til uppboðsbeiðanda, dags. 8. ágúst 1974, þar sem greiðslu fasteigna-skattsins er mótmælt að hluta.

Af framangreindum bréfaskriftum er ljóst, að uppboðspola var fullkunnugt um væntanlegar innheimtuaðgerðir uppboðsbeiðanda, enda hljóta slíkar persónulegar tilkynningar og áskoranir, séu þær sendar á tryggilegan hátt, að vera öruggari en almennar áskoranir, enda í samræmi við niðurlag 1. gr. tilvitnaðra laga.

Skv. framanrituðu telur dómurinn því, að ákvæðum laga nr. 49/1951 um birtingar- og tilkynningaskyldu gagnvart uppboðspola hafi verið nægilega fullnægt, að því er framgang uppboðsbeiðninnar varðar.

Efnishlið.

1. Bygging sú, er hér um ræðir, var reist af bandaríska ríkinu í kringum 1950 og rekin af varnarliðinu, frá því það kom hér 1951 og til 1964, er íslenska ríkið tók við rekstri hennar samkvæmt samningi ríkjanna, dags. 29. maí 1964 og samþykktum 30. s. m.

Í nefndum samningi (dskj. nr. 9) er fyrirsögn svohljóðandi: „Samkomulag um afhendingu hótél- og flugstöðvarbyggingar Varnarliðs Íslands til íslenzku ríkisstjórnarinnar“. Síðar í meginmáli samningsins er kveðið á um, að samkomulag aðilja sé gert um afhendingu ábyrgðar á rekstri og viðhaldi umræddrar byggingar.

Í tölulið 1 er fjallað nánar um afhendingu, en þar segir, að kl. 0001 þann 1. júlí 1964 samþykki ríkisstjórn Íslands að taka í sínar hendur að fullu ábyrgð á rekstri og viðhaldi hótél- og flugstöðvarbyggingar, S-782.

Í síðari liðum samningsins eru ákvæði um, að ríkisstjórn Íslands skuli láta varnarliðinu í té hæfilegt húsrými í byggingunni fyrir flug- og farþegaafgreiðslu, en með breytingu á umræddu samkomulagi frá 24. febrúar 1966, staðfestu 28. s. m., voru síðast-

greind ákvæði um nýtingu varnarliðsins af byggingunni að hluta felld úr gildi frá og með miðnætti þess 28. febrúar 1966.

Frá þessum tímamörkum hefur rekstur og nýting byggingarinnar algerlega verið í höndum flugmálastjórnarinnar fyrir hönd íslenska ríkisins, sem eitt hefur borið alla ábyrgð og kostnað af rekstri hennar. Hefur flugmálastjórn meðal annars skv. ákv. 7. tl. fyrrgreinds samnings greitt varnarliðinu fyrir selda raforku og vatn samkvæmt mælum og fast mánaðargjald fyrir frárennsli og sorphreinsun.

Þá hefur flugmálastjórn, frá því er hún tók við byggingunni að öllu leyti árið 1966, leigt út verulega hluta hennar til íslenskra aðilja, bæði ríkisstofnana og einkaaðilja, gegn leigugjaldi.

Af framanrituðu er ljóst, að bygging sú, er hér um ræðir, er nú algerlega rekin af íslenska ríkinu í þágu millilandaflugs og allsendis óviðkomandi framkvæmd varnarsamnings Íslands og Bandaríkjanna, enda hefur varnaliðið síðan reist sérstaka byggingu til að reka þá starfsemi, sem það áður starfrækti í flugstöðvarbyggingunni viðkomandi herflugi.

Þá er upplýst af gögnum málsins, að flugmálastjórn hefur áður svarað til ábyrgðar fyrir flugstöðvarbygginguna, meðal annars með greiðslu álagðs fasteignaskatts fyrir árið 1973 og greiðslu upp í sama skatt fyrir árið 1974.

Að öllu þessu virtu verður að telja, að umrædd mannvirki séu nú algerlega á ábyrgð íslenska ríkisins og því ekki undanþegin skatti samkvæmt varnarsamningnum.

Þá er og skýrt tekið fram í II. kafla laga nr. 51/1964, 3. gr., að fasteignaskatt skuli leggja á eign í því umdæmi, sem hún er staðsett í, og með því að lögveðsréttur er áskilinn í lögunum, skiptir eignaraðild ekki máli gagnvart krefjanda skattsins, sé hann á annað borð réttilega á lagður.

2. Vegna framkvæmda varnarsamnings samkv. lögum nr. 110/1951 var land það, sem lögsagnarumdæmi Keflavíkurflugvallar nær til, lagt til ríkisins, en hreppamörkum, sem um lögsagnarumdæmið liggja, þó í engu breytt. Fylgja mörk lögsagnarumdæmisins því ekki mörkum ákveðins sveitarfélags, heldur nær það yfir hluta nokkurra sveitarfélaga, þar á meðal Njarðvíkurhrepps, en innan hreppsmarka hans eru flestar þær byggingar, sem íslenska ríkið rekur á Keflavíkurflugvelli. Má þar til nefna, auk flugstöðvarbyggingarinnar, lögreglustöðina og 3 fjölbýlishús í Grænási, sem reist voru sem leiguíbúðir fyrir ríkisstarfsmenn á Keflavíkurflugvelli.

Íbúar greindra fjölbýlishúsa eru skráðir til lögheimilis í Njarðvíkurhreppi og greiða þangað tilskilin sveitargjöld, en gjöld til ríkissjóðs greiða þeir til innheimtumanns ríkissjóðs á Keflavíkurflugvelli.

Skattur sá, er hér er til álita, er skylduskattur á þær eignir, sem lög nr. 51/1964 tilgreina, og því óháður öðrum skuldaskilum skattkrefjanda og forsvarsmanna eignanna.

Kröfur uppboðspóla um, að tilgreindur þjónustukostnaður komi til skuldajafnaðar við skattgreiðsluna, eru því skattheimtu þessari óviðkomandi.

3. Réttindum yfir því landi, sem íslenska ríkis keypti á sínum tíma til afnota vegna framkvæmdar varnarsamningsins og nú er lögsagnarumdæmi Keflavíkurflugvallar, var við eignaryfirfærsluna þinglýst við embætti sýslumanns Gullbringu- og Kjósarsýslu.

Við stofnun sérstaks lögsagnarumdæmis á Keflavíkurflugvelli var sem við önnur héraðsdómaraembætti lögð til sérstök afsals- og veðmálabók, en fyrrgreind skjöl um eignarrétt ríkisins að landi lögsagnarumdæmis Keflavíkurflugvallar hafa ekki verið flutt í afsals- og veðmálabók á Keflavíkurflugvelli, heldur varðveitt áfram í afsals- og veðmálabókum Gullbringusýslu.

Sú sérstaða ríkir og á Keflavíkurflugvelli, að öll mannvirkjagerð þar er háð leyfi ríkisvaldsins og bundin þörfum við framkvæmd varnarsamningsins og millilandaflugs, þannig að öll varanleg mannvirkjagerð er annað hvort á vegum varnarliðsins og eign Bandaríkjanna eða á vegum íslenska ríkisins og þá í þess eigu.

Vegna fyrrgreindra takmarkana á athafnafrelsi sakir afskipta ríkisvaldsins og þeirrar sterku aðstöðu ríkisins sem eina landeiganda í lögsagnarumdæminu hefur ríkisvaldið verið einrátt um staðsetningu mannvirkja og því væntanlega ekki séð ástæðu til að afmarka sérstakar lóðir undir mannvirki sín, en frekar litið á mannvirkin sem óafmarkaða hluta af stærri fasteign, sem öll er í þess eigu.

Er þar líkt að staðið og hjá bónda, er hann reisir mannvirki á eignarjörð sinni.

Samkvæmt framanrituðu lítur dómurinn svo á, að bygging sú, er hér er um fjallað, þ. e. flugstöðvarbyggingin, heyrir til fasteigna í almennum skilningi þess hugtaks og skipti engu, hvort henni séu ákveðin sérstök lóðarréttindi eða litið á hana sem varanlegan hluta stærri fasteignar.

Upplýst er af framlögðum gögnum, að flugstöðvarbyggingin

hefur verið virt sérstaklega til fasteignamats og fullnægir að því leyti ákvæðum laga um álagningu fasteignaskatts.

Með skírskotun til rökstuðnings undir liðum 1—3 hér að framan lítur dómurinn því svo á, að fasteignaskattur álagður á flugstöðvarbygginguna fyrir árið 1974 sé réttilega á hana lagður, og skal því umbeðin uppboðsgerð ná fram að ganga.

Með tilliti til hinna sérstöku aðstæðna, sem hér ríkja vegna samningsbundinnar dvalar erlends herliðs og þar af leiðandi staðbundinna samskipta Íslands og Bandaríkjanna, sem ekki eiga sér hliðstæðu hér á landi, þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Krafa Njarðvíkurhrepps um, að flugstöðvarbygging á Keflavíkurflugvelli verði seld á nauðungaruppboði, skal ná fram að ganga.

Málskostnaður falli niður.

Miðvikudaginn 16. mars 1977.

Nr. 217/1976. **Ákærvaldið**

(Þórður Björnsson ríkissaksóknari)
gegn

Sigurgeir Einari Karlssyni
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.).

Manndráp.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Björn Sveinbjörnsson og Logi Einarsson.

Fyrir Hæstarétt hefur verið lögð skýrsla yfirlæknis skurðlækningadeildar Borgarspítalans 15. mars 1977 um sjúkravist ákærða þar 14. maí til 2. júní 1975.

Ákæruefni og sakargögnum er lýst í héraðsdómi. Svo sem greinir þar, er ákærði einn til frásagnar um aðdraganda og atvik að viðureign þeirra Rafns Svavarssonar, er leiddi til